

ՓԼՐԻՍԵՑԻՆ ՈՒ ՄԵՔՍԵՒՈՐԸ

Հեղինակ՝

ԷՐՄԵՍ ՌՈՆՔԻ

Թարգմանեց՝

ՍԱՇՏՈՅ ՎԱԿԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ՄԻՆՉԵԻ ՕՐԱ ԱՌԱՔՈՒԵԼ ԵՆ

1. Ամենայն Սրբոց	Հոկտեմբեր	2003
2. Եթէ մի ընկեր ունես	Նոյեմբեր	2003
3. Անմահ Հայրեր	Դեկտեմբեր	2003
4. Փարիսեցին ու Մաքսաւորը	Յունուար	2004

Սիրելի Ընթերցող,

օգտագործելով Հաղորդակցութեան ներկայ միջոցները, անձնական նախաձեռնութեամբ՝ փորձում եմ իմ համեստ նպաստս բերել մեր ազգային հոգեւոր կեանքին, նաեւ համացանցի միջոցով տարածելով քրիստոնէական փոքրիկ գրութիւններ, այսպիսով յաղթահարելով աշխարհագրական սահմանափակումները եւ առաքումի ժամանակները: Փափաքս է հաղորդել քեզ այն՝ ինչ ինձ հաղորդուեց Նախախնամութեան գծած զանազան ճանապարհներով:

Կարող ես քո մասնակցութիւնը բերել Աստուծոյ Խօսքին մատուցուած այս ծառայութեանը, հաղորդելով քո մերձաւոր ու հեռաւոր ծանօթներին ահա այս համացանցային հասցէն.

mashtoz@armenia.com

Այս հասցէին գրելով, նրանց հասցէները նոյնպէս կ'անցնեն իմ անուանացանկի մէջ եւ յաջորդաբար նրանք նոյնպէս կը ստանան հոգեւոր գրութիւններ պարունակող այս նամակները: Այս ծառայութիւնն անվճար է:

Այս գործին որեւէ առաջարկ կամ օգնութիւն հասցնելու, որեւէ տեղեկութիւն խնդրելու եւ հարցումներ ներկայացնելու, ինչպէս նաեւ զանազան պատճառներով չստացածդ նախորդ գրութիւններից մէկը պատուիրելու համար, կարող ես գործածել համացանցային վերոնշեալ հասցէն:

*Կանխայայտ շնորհակալութեամբ եւ լաւագոյն մաղթանքներով,
Եղբայրդ ի Քրիստոս Յիսուս՝*

Մաշտոց Վահէ Ղազարեան

ՓԼՐԻՍԵՑԻՆ ՈՒ ՄԵՔՍԵՒՈՐԸ

«Այս առակն էլ պատմեց նրանց մասին, ովքեր իրենց մասին այն համարումն ունեն՝ թէ արդար են, եւ արհամարհում են ուրիշներին: Երկու հոգի տաճար գնացին աղօթելու: Նրանցից մէկը փարիսեցի էր, իսկ միւսը՝ մաքսաւոր: Փարիսեցին, մի կողմ կանգնած, աղօթում էր՝ ասելով. "Աստուած իմ, շնորհակալ եմ Քեզնից, որ ես ուրիշ մարդկանց նման յափշտակող, անիրաւ, շնացող չեմ, եւ նման չեմ նաեւ ահա այս մաքսաւորին: Այլ շաքաթը երկու օր պահէ եմ անում եւ իմ ամբողջ եկամտաւոր տասանորդը տալիս եմ տաճարին": Իսկ մաքսաւորը, տաճարի խորքում, չէր համարձակում աչքերը դէպի վեր բարձրացնել, ծեծում էր իր կուրծքը եւ ասում. "Աստուած, ներիր ինձ՝ մեղաւորիս": Ասում եմ ձեզ, - եզրակացրեց Յիսուս, - մաքսաւորն է, որ արդարացած տուն գնաց եւ ո՛չ թէ փարիսեցին, որովհետեւ ով բարձրացնում է իր անձը՝ կը խոնարհուի, իսկ ով խոնարհեցնում է իր անձը՝ կը փառաւորուի»¹:

Կայ աղօթքի մասին մի առակ, որ սարսափ է ազդում:

Փարիսեցու եւ Մաքսաւորի առակը: Առաջին հայեացքից թւում է՝ թէ հանդարտեցնում է մեզ, բայց սա պարզապէս այն պատճառով – ինքնապաշտպանական ակամայ դիրքորոշմամբ – որ ինքներս մեզ տեսնում ենք մաքսաւորների եւ ոչ թէ փարիսեցիների շարքում:

Բայց այժմ թողնենք, որ այս խօսքերը ներգործեն եւ խոցեն մեր կեանքը:

Առա՛նց ինքներս մեզ «կանոնին համապատասխան» զգալու, առա՛նց ինքներս մեզ «արդարացուած մաքսաւորներ» նկատելու, որովհետեւ այս առակն ասուած է ճիշտ նրանց համար՝ ովքեր յաւանդեցին արդար լինել:

Պարզապէս փոխարինել ենք արդարի կերպարը. մինչ Յիսուսի ժամանակ արդարի կերպարը նոյնանում էր փարիսեցու կերպարի հետ, մեր՝ այսօրուայ ընթերցողներին համար այն նոյնանում է ոչ–փարիսեցու կերպարի հետ: Փոխուել է պարզապէս տիպարը, որի մէջ ճանաչում ենք ինքներս մեզ, բայց ինքներս մեզ մշտապէս նկատում ենք արդարների շարքում:

Այս առակն ուսուցանում է մեզ, որ աղօթելը վտանգաւոր է, որովհետեւ աղօթողը ենթարկւում է հոգեւոր զանազան վտանգների. ուրիշներից ինքնակզիարցում, ինքնուրոյն կեղծ խղճի ձեւաւորում, Աստուծոյ վերաբերեալ խաբկանքներ, հոգեւոր կեանքի վերաբերեալ սխալներ, մեղանշումներ:

Սա մի պատերազմական առակ է: Յիսուս յայտնում է, որ աղօթքը կարող է մեզ անջատել ու հեռացնել Աստուծոց: Կարող է մեզ անաստուածների վերածել:

«Երկու մարդ Գաճար Բարձրացան աղօթելու»: Նրանցից մէկը փարիսեցի էր, իսկ միւսը՝ մաքսաւոր: Փարիսեցին, ոտքերի վրայ ուղիղ կանգնած, աղօթում էր կարծես ինքն իրեն ուղղուած. «Ո՛վ Աստուած, երախտագէտ եմ Քո նկատմամբ, որովհետեւ ուրիշ մարդկանց նման չեմ՝ յափշտակող, անարդար, շնացող. եւ նման չեմ այդ մաքսաւորին»:

Փարիսեցին, հրէական աղօթքի ուղղահայեաց կեցուածքով, աղօթում է կարծես ինքն իրեն ուղղուած: Արտասանում է յունարէն գրութիւնը, «pròs heautón»: Խօսքերով դիմում է Աստուծուն, բայց իր ամբողջ էութիւնն ուղղուած է

¹ Ղկս 18, 9-14

դէպի իր իսկ անձը: Որպէս բանտարկեալը մի հայելու, որի մէջ հիանում է ինքն իրենով:

Արտասանում է, սակայն, ճշմարտի խօսքեր. «Տէր, երախտագէտ եմ Քո նկարմամբ»:

Աստուծոն երախտագէտութիւնն մարտ-ցելը ձրիապարգեւ, անշահախնդիր, ազատասիրտ աղօթքի գազաթնակէտերից մէկն է:

Բայց փարիսեցու հոգում ներկայ է մի դալարում, ծուլածուլութիւն. չի կանգնում Աստծոյ առաջ, կանգնում է մարդկանց առաջ. «Երախտագէտ եմ Քո նկարմամբ, որովհետեւ նման չեմ որի շմարդկանց»:

Փարիսեցու «ուղիղ կեցուածքով կանգնել»ը մարդու՝ ազատ եւ հասուն որդու կանգնելը չէ Աստծոյ ազատութեան դիմաց, հանդիպումը չէ երկու ազատութիւնների, որոնք փոխադարձաբար ազատագրում են միմեանց: Փարիսեցու «ուղիղ կեցուածքով կանգնել»ը խորհրդանշանն է աշխարհի դէմ, մարդկանց դէմ մղուած մրցակցութեան ու յաղթանակի, ընդհարումի ու յաջողութեան:

Փարիսեցին իր անձը համեմատութեան մէջ չի դնում Աստծոյ հետ, համեմատութեան մէջ է դնում մարդկանց հետ:

Աստծոյ դիմաց երբեք չպէտք է չափուենք ուրիշների համեմատ, այլ՝ Աւետարանի: Երբե՛ք ու երբե՛ք ուրիշներին արածն ու չարածը չէ, որ օրինաւոր կամ անօրինական է դարձնում իմ կեանքը:

Չպէտք է ապրեմ հայելացումի, անուղղակի մի կեանք:

Որովհետեւ ուրիշները սահմանում ու որոշում են նորածեւութեանը համապատասխանող վարուելակերպերը, ո՛չ թէ աւետարանականները:

Ո՛րի շմարդիկ . . . յափշտակող, անարդար, շնացող: Իմ առաքինութիւնները ինձ իրաւունք չեն տալիս դատելու ուրիշներին:

Կարելի չէ աղօթել եւ արհամարհել:

Կարելի չէ Եկեղեցում շարականներ երգել, իսկ դրսում քննադատել ու դատապարտել:

Փարիսեցին բացասական կարծիք ունի աշխարհի նկատմամբ. նրա կարծիքով, այնտեղ միայն պոռնիկներ ու գողեր են ապրում. նրան թւում է՝ թէ ապրում է խաբեբաներով ու այլասերուածներով շրջապատուած: Ինչպիսի՛ կեանք է իրենը, կասկածներով յագեցած: Որքա՛ն սարսափ՝ տնից դուրս գալու: Ինչպիսի՛ տխուր եւ վտանգների ենթակայ կեանք, նենգ ու յափշտակող մարդկանց այս ամբոխում: Փարիսեցին աշխարհն ու իր յարաբերութիւնները տեսնում է որպէս գիշատիչների միջավայր, ուր մարդիկ նուիրուած են միայն գողութեան, սեռային այլասերումի, խաբէութեան: Թերեւս պարկեշտ է ու խղճամիտ, հաւաստիօրէն՝ դժբախտ:

Կերպը՝ որով ընթերցում ես աշխարհն ու մարդիկ, ազդում եւ թերեւս որոշում է աղօթքիդ կերպը:

Ինչպէս նաեւ ասում է. «Շնորհակալեմ՝ որ չեմ»: Ահա հոգու ջլատումը. ո՛չ թէ գոյութեան, լինելութեան երգը, այն բանի՛ ինչը որ մէկը «է» բերկրանքով ու դրականութեամբ, այլ այն բանի՛ ինչը որ մէկը «չէ». բացասական սիրտը: Փարիսեցին աղօթում է մի հակա-Մեծացո՛ւցէ: Մեծացո՛ւցէն կազմուած է գեղեցիկ խօսքերով, դրական դատողութեամբ, հիացումով, զմայլանքով, Աստծոյ գործերով: Փարիսեցու պարագային կատարում է հակա-քրիստոնէական մի աղօթք, ուր Աստուած բացակայ է, իսկ արարչութիւնն ամբողջովին ա՛յլ որակաւորում է ստանում՝ քան «շաք քարի»ն:

Աղօթելու համար հարկաւոր է գրաւել Աստծոյ հայեացքը. «Եւ Գեասա՛՝ որ ամէն բան քարի էր»²:

² Ծնդ 1, 31

«Բարի մարդը իր սրբի բարի Գանձից բարի է և դուրս Ըանում: Չար մարդը իր շար Գանձից շարի է և դուրս Ըանում»³: Որովհետեւ «Եւրանը սրբի լիութիւնից է խօսում»⁴:

Ապա խղճի քննութիւն է կատարում. «... շաբաթը երկու օր պահել եմ անում, ամբողջ ունեցումս շէնցս փասանորդ եմ վճարում»:

Եւ թուարկուածները բարի առաքիւնութիւններ են: Ուրեմն ինչո՞ւ է նրա աղօթքը մերժում, ինչո՞ւ է չի հասնում երկինք: Մոռացել է խոստովանել ինչ որ մի յանցանք:

Աւետարանի ներկայացրած պատմութիւնից սա չենք կարող ենթադրել: Ծածուկ յանցանքներ չունէր:

Ինչպէս նաեւ մաքսաւորը, աւելի լաւը չէր՝ քան ինչ ասում էր իր մասին. իսկապէս մեղաւոր էր:

Յիսուս մրցակից երկու բարոյականութիւնների հաշուեկշիռ էր ներկայացնում, այլ՝ երկու դիրքորոշումների. Աստուծոյ հանդէպ եւ կեանքի հանդէպ:

Փարիսեցու աղօթքը չի հասնում Աստուծոյ, որովհետեւ իրականում ուղղուած չէ Աստուծոյ: Փարիսեցին գիտէ աղօթել, Հմուտ է, տարիներով յաճախել է աղօթքի դպրոցը, «Shema Israel»-ի, տասնութ օրհնութիւնների փորձառութիւնը, քաջ գիտէ՝ որ իւրաքանչիւր աղօթք պէտք է սկսուի երախտագիտութեան մատուցմամբ, եւ այդպէս էլ վարւում է:

Թերեւս պէտք է ասել՝ որ հպարտ է, քանի որ շնորհակալութիւն է յայտնում խղճամիտ լինելու համար եւ Աստուծոյ ներկայացնում է իր կեանքի ընծան:

Չափազանց դիւրին կը լինէր, եւ տակաւին բարոյականութեան հողի վրայ կը գտնուէինք:

Իրականում, փարիսեցին — որ եբրայեցերէնում նշանակում է «անջատուած» — անջատուած է Աստուծոյ. աղօթքը նրա համար մենամարտ չէ հրեշտակի, այլ՝ միւս մարդկանց հետ. նա շարունակում է կրկնել, կարծես ինքն իրեն ուղղուած, այն բառը՝ որում բռնուած է ինչպէս թակարդում. ես, ես, ես:

Բոլոր բայերը, որ գործածում է, առաջին դէմքով են. Ես երախտագիտ եմ, Ես եմ, Ես պահել եմ անում, Ես վճարում եմ:

Մոռացել է աշխարհի ամենակարեւոր բառը. Դու:

Աղօթել՝ նշանակում է «Դու»ով դիմել Աստուծոյ: «Հայր մեր»ը քրիստոնէական մեծ աղօթքն է, ուր երբեք չի ասւում «ես», ուր երբեք չի ասւում «իմ»:

Աստուծոյ հետ խօսելիս, փարիսեցին իրականում խօսում է միայն իր մասին: Եւ այսպէս, անգիտակից կերպով, մերժում է Աստուծոյ: Փարիսեցին արդէն ամէն բան գիտէ, ծանօթ է Աստուծոյ դատաստանին, ճանաչում է բարին ու չարը: Եւ չարը ուրիշներն են:

Աստուծոյ անջատուած, մարդկանցից անջատուած, պատմութիւնից անջատուած, Աստուծոյ կարիքն այլեւս չունի, Աստուծոյ ստանալիք այլեւս ոչինչ չունի, ուրիշներից սովորելիք այլեւս ոչինչ չունի: Փարիսեցին պաշտում է իր սեփական սիրտը:

Մի մարդ, որ բաւական է ինքն իրեն, չի կարող աղօթել. «Ո՛վ Զարասի չէ...»:

Տաճարում աղօթող փարիսեցու կերպարը մատնանշում է փարիսեցիութեան մեր փորձութիւնը, որ այն է՝ երբ կարծում ենք մեր ուժերով փրկուել. ես

³ Մտթ 12, 35

⁴ Ղկս 6, 45

աղօթում եմ, ես կանոնապահ եմ, ես ողորմութիւն եմ տալիս, ես պահում եմ ուխտերս, խորքում՝ Աստծոյ կարիքը չունեմ:

Իրականում, փարիսեցին սկսում է անաստուած դառնալ: Իր Աստուածը ոչինչ չի անում, միայն գրանցում է: Իր Աստուածը դատարկ է, ոչնչի պիտանի: Մաքսաւորինը, մինչդեռ, Աստուած է՝ որ գործում է, որ մասնակցում է նրա կեանքին:

Ոչ ոք չի կարող ինքն իրեն արձակում տալ, մեղքերի ներում շնորհել, եւ ո՛չ իսկ Հայրապետը: Ուրիշի կարիքն ունի, կախակայում է սեփական անձի վերաբերեալ սեփական դատողութիւնը, խոստովանւում է աղքատ եւ փնտռում է հարստութիւն:

Այսպէս է տեղի ունենում Ապաշխարութեան Խորհրդի ժամանակ, երբ խոստովանւում եմ մի մարդու՝ քահանայի առաջ, որը վկան է՝ որի միջոցով կրկին հասնում է ինձ այն՝ ինչ արդէն գիտեմ, բայց որ կրկին երաշխաւորւում է ինձ ու ւաւանդուում. աւետիսը՝ որ Աստուած փրկում է, ջնջելով պարտքերը, վերստին բացելով ապագան:

Միայն փարիսեցին է ինքն իրեն արձակում տալիս:

Հայելու առաջ հիացող ինքնահաճ մէկն է, բիրտ, Աստուծոց հեռու, մարդկանցից հեռու: Ինքնահաճ մարդն Աստուծոց աւելի հեռու է՝ քան Կայէնը:

Մաքսաւորը, մինչդեռ, տաճարի խորքում կանգնած, կռնակը կորացրած, մարդ՝ որ գնահատում է իրեն որպէս մարդկութեան չոր փշրանք, աչքերն անգամ չի բարձրացնում դէպի երկինք, կ'ուզէր անհետանալ, կուրծքն է ծեծում ասելով. «Ո՛վ Տէր, «չորմեր ինչ»՝ մեղաորի»⁵: Կենտրոնում դնում է ողորմութիւնը: Այն դնում է նաեւ նախադասութեան կենտրոնում:

Մաքսաւորն աղօթում է՝ որովհետեւ կարիք ունի, ուզում է ծնուել, ինչ որ մի բան ունի Աստուծոց ստանալիք. եւ ամէն ինչից աւելի՝ որովհետեւ գիտէ, ընդունակ է արտասանելու աղօթքի կենտրոնական բառը. Դու: «Դու, Ո՛վ Տէր, «չորմեր»»:

Ի տարբերութիւն փարիսեցու, մաքսաւորն իր աղօթքի կենտրոնական բայը վերաբերում է Աստուծուն:

Յայնժամ «ես»ը եւ «դու»ն մտնում են հաղորդակցութեան մէջ, ինչ որ մի բան է անցնում տաճարի խորքի եւ երկնքի խորքի միջեւ:

Փարիսեցին ասում է «ես». զգում է իրեն գործող ենթակայ:

Մաքսաւորն ասում է «ինձ». զգում է իրեն սիրոյ առարկայ:

«Ես»ից՝ «Դու»ի:

Մենախօսութիւնից՝ երկխօսութեան:

Աստուած փարիսեցու համար մի համը մակերես է, որի վրայ ցատկոտել է տալիս իր գոհունակութիւնը: Փարիսեցին, խորքում, աղօթում է ինքն իրեն: Միշտ այս «ես»ը, այս մենախօսութիւնը, ուր տիեզերքի կենտրոնը, ձգողական բեւեռը մոգական ու կախարդուած երկու տառեր են. «ես»: Փարիսեցու գործերն ու առաքիւնութիւնները պատուանդանն են մի յուշարձանի, որ կանգնեցրել է իր փառքին:

Մաքսաւորն ասում է. «Տէր, Դու՝ «չորմեր»»:

Այն է՝ ինչ մեզ ուսուցանում է «Հայր մեր» աղօթքը. Դու՝ որ երկնքում ես, Քրիստոսն եմ, Քրիստոսն եմ, Դու՝ ներքի մեզ, Դու՝ ազատիր մեզ:

Աղօթել՝ նշանակում է «Դու»ով դիմել Աստուծուն:

Աղօթել՝ նշանակում է դարձի գալ մենախօսութիւնից երկխօսութեան:

Ինքնահաճ մարդն Աստուծոց թերեւս աւելի հեռու է՝ քան Կայէնը:

Կայէնը քաւում է, թերեւս կարող է զղջալ, Աստուած ուղղակի պաշտպանում է նրա կեանքը⁵:

⁵ Հմմտ. Ծնդ 4, 15

Ինքնահասճը, մինչդեռ, անզեղջ է ու անուղղայ:

Միակ անզեղջներն ու անուղղաները նրանք են՝ ովքեր ընդունակ չեն իրենց անձերից դուրս գալու:

Կրօնի կենտրոնում այն չէ՝ ինչ էս եմ անում, այլ այն՝ ինչ անում է Աստուած: Կենտրոնում իմ բարոյականութիւնը կամ իմ անբարոյականութիւնը չէ. կենտրոնում Աստծոյ գործն է՝ որ փրկում է, ընդունում, կրկին կեանք պարգեւում:

Աստծուն չենք արժանանում, Աստծուն ընդունում ենք: Փրկութիւնն այն է՝ որ Նա սիրի, ոչ թէ՝ որ ես սիրեմ:

Աղօթքը առարկաներ ստանալու համար չէ, այլ՝ փոխուելու: Փարիսեցին չի կամենում փոխուել, թուարկում է բարի գործերը՝ որ կատարել է, աչքի է անցկացնում դրանք, հաշուեկշռի է ենթարկում անցեալը:

Մաքսաւորը, մինչդեռ, չի ընթանում նոյն ճանապարհով, ինչպէս կարող էինք սպասել, չի թուարկում զանց առած առաքինութիւնները: Պարզապէս խօսում է իր մասին. ես մեղաւոր եմ:

Կայ աղօթելու մի առաջին ձեւ, որ է՝ ներկայացնել ինձ վերաբերող իրականութիւնները:

Կայ աղօթելու մի երկրորդ ձեւ, որ է՝ ջանալ յարաբերութեան մէջ լինել, ստեղծել ես-դու հաղորդակցութիւնը:

Հիմնական կարեւորութիւն ունի սեփական անձի մասին չխօսելը, այլ՝ յարաբերութիւն ձեւացնելը:

Աղօթքն իր տեղը գտնում է յայտաբանութեան մարզում, ո՛չ թէ վարդապետական մեկնաբանութեան. աղօթքը բարոյականութեան մանրակրկիտ տեղեկագիր չէ, ո՛չ էլ խօսքերի բազմապատկում. աղօթքը աշխատանքն է իմ անձը այնպիսի դիրքի ու կեցուածքի մէջ դնելու՝ որ հանդիպումը կարողանայ տեղի ունենալ:

Ամբողջ Սաղմոսարանը սա է փնտռում. ինչպէ՞ս մերձենամ Եահուէին, ինչպէ՞ս տեսնեմ Իր Դէմքը:

Աղօթել՝ նշանակում է ուխտագնացութեան մեկնել:

Հեռու չլինելու համար Աստծուց, հեռու չլինելու համար մարդկանցից: Վերադարձ դէպի տուն: Ուխտագնացութիւն դէպի սրտի վայրը:

Իսկ մաքսաւորը, մարդկութեան այս չոր փշրանքը, որ չի համարձակում հայեացքը վեր բարձրացնել, ներում է:

Ո՛չ որովհետեւ փարիսեցուց աւելի լաւն է, աւելի բարի, աւելի առաքինի: Աւելի լաւը չէ: Իմաստ անգամ չունի այս համեմատութիւնը. լաւագոյն-վատթար:

Կարծել՝ թէ մաքսաւորը ներում է որովհետեւ փարիսեցուց աւելի առաքինի է, նշանակում է կրկնել փարիսեցու միեւնոյն սխալը: Սխալն, այսինքն, կարծելու՝ թէ հնարաւոր է արժանանալ Աստծուն:

Այդպիսի դէպքում բաւական կը լինէր պարզապէս սահմանել նոր դատանիչներ եւ հաստատել նոր դասակարգումներ:

Խոնարհութիւնն անգամ չի արդարացնում:

Ո՛չ, մաքսաւորը փարիսեցուց աւելի լաւը չէ:

Մաքսաւորը ներում է ստանում, որովհետեւ ասում է «Դու»:

Եւ բացում է, ինչպէս արեւի առաջ բացուող դուռ, ինչպէս ջրերի առաջ բացուող ամբարտակ, եւ Աստուած գալիս է:

Ներում է ստանում, որովհետեւ ապաւինում է Աստծուն, որովհետեւ դիմում է մի Աստծոյ, որ աւելի մեծ է՝ քան իր մեղքը, աւելի մեծ է՝ քան իր սիրտը:

Աստծուն՝ որ արեւ ու անձրեւ է պարգեւում արդարներին ու մեղաւորներին, Աստծուն՝ որ սիրում է մեղաւորին, Աստծուն՝ որ սեղանակից էր

մաքսաւորներին ու պոռնիկներին, Աստծուն՝ որ իր ողորմութիւնը բաշխում է առանց սահմանափակումների⁶:

Աստծուն չենք արժանանում, Աստծուն ընդունում ենք:

Ճանապարհ ընկնենք, մեկնելով մեր անձնական ճշմարտութիւնից. բոլորս էլ մի քիչ փարիսեցի ենք, մի քիչ էլ մաքսաւոր:

Քանի՛ անգամներ եմ ես այսպէս աղօթել. «Տէր, այնքան էլ վատը չեմ: Ոտքերս Քրիստոսի հետքերին ղնելու փորձեր՝ կատարել եմ: Բարի կամքը երբեք չի պակասել ինձնում, ընդհանուր առմամբ: Ինչ որ մի կերպ տարբեր եմ, աւելի լաւն եմ այն մէկից՝ ում ես գիտեմ, ում Դու գիտես: Կարծում եմ՝ որ բաւարար գնահատականի գէթ արժանացել եմ: Ուզո՞ւմ ես, որ այսպէս շարունակենք»:

Մի հասարակ զեղջերի ձգտում, մինչդեռ պէտք է խորը հառաչէի եւ զէպի վեր առաքէի ազատասիրտ խօսքեր, այսպէս արտայայտուող.

Տէր կեանքի,

քրիստոնէայ լինելը դժուար է:

Չեմ դիմանում, որոշ չափից աւելի չեմ կարողանում,

բայց կը ջանամ կրկին ուրիշ կանգնեցնել

այն կոխկրտուած ծաղիկները, որոնց Դու ճանաչում ես:

Բայց Դու մօտեցրու Աջդ,

որ երբեք չես դադարել դէպի ինձ երկարել,

մօտեցրու Աջդ դեռ մի փոքր,

եւ ապա կ'ընթանանք ցերեկուայ մէջ

ու գիշերուայ,

վերջապէս կ'ընթանանք

կեանքի դաշտերով: Ամէն:

Մէկ այլ վերջաւորութիւն

Իսկ եթէ փորձենք երջանիկ աւարտ տալ առակին: Կարելի կը լինէր գրել. «Յայնժամ փարիսեցին, լսելով այդ խօսքերը, դողով բռնուած զգաց իրեն եւ ասաց, հայեացքը գետին խոնարհելով. ”Տէր, ողորմիր ինձ՝ փարիսեցու, որ այլեւս ընդունակ չեմ հայելու զէպի Քեզ, զէպի եղբայրները: Տէր, հեռացրու աչքիս միջի գերանը, կոտորիր այս հայելին՝ որ շարունակ առջեւս է. ե՛կ բնակուելու միայնութիւնիցս ներս, պարզելի՛ր ինձ տեսնել նրանց՝ ովքեր բախում են իմ կեանքի դռները, ովքեր ջանում են վերսկսել սիրել”»: Այս խօսքերից յետոյ, փարիսեցին շրջուեց եւ իջաւ մինչեւ տաճարի խորքը, մաքսաւորի կողքին, կիսելու նրա լռութիւնն ու նրա աղօթքը»:

Աղօթքի արդիւնքներից մէկն է նաեւ կրճատուած հեռաւորութիւնը փարիսեցու եւ մաքսաւորի միջեւ, նուաճուած՝ որպէս կերպարանափոխութիւն, որպէս Աստծուն եւ մարդկանց տեսնելու սեփական կերպի ձեւափոխում, որպէս վերստին ձեռքբերում այն անթուելի «Դու»ի՝ որով բնակեցուած են երկինքն ու երկիրը:

Աղօթքի ուղեգիծը ուխտագնացութիւն է, աշխարհի ընդունումն է սեփական անձից ներս եւ յառաջանալը, բոլորի հետ, զէպի Աստուած:

Որովհետեւ կերպը՝ որով մարդ վարւում է մարդու հետ, հասնում է Աստծուն:

Իսկ կերպը՝ որով մարդ վարւում է Աստծոյ հետ, հասնում է մարդուն, պատմութեանը:

⁶ Մտթ 5, 45

Հետեւաբար, հարցը հասնում է դե՛ռ աւելի հեռուն. ինչպիսի՞ Աստուած ենք մեր առջեւ պատկերացնում, երբ աղօթում ենք: Աստծոյ ինչպիսի՞ պատկեր են այսօր ներկայացնում մեր հաւաքները: Ամենաանյապաղ գործն այսօր Աստծոյ սրբապատկերի վերագծագրումն է: Երիտասարդ Աստծոյ, սիրահարուած, մարդուն սպասարկող, որ սրբիչը ձեռքն է վերցնում եւ կը կամենար լոյսի երիզներով կապել ու փաթաթել երկրի վէրքերը, ուշադիր, աստուածային հոգատար քաղցրութիւն, հանդիպումների աղբիւր, յարաբերութիւնների զօրութիւն:

ՊրոլեհՏոնն ասում է սարսափելի խօսքեր. «Դադարեցի հաւատալ Աստծուն այն օրը, երբ հանդիպեցի Նրանից աւելի բարի մարդու»:

Ճիշտ է, հաւատացեալներին երբեմն ներկայացւում է մի Աստուած, որ չի հետաքրքրում, անարիւն կամ օրէնքների ցասումնալի պաշտպան, որ ծիծաղում է մարդկային վշտակրութեան վրայ:

Սխալուողներին, անկանոն իրավիճակներ ապրողներին մօտենալ արգելքի, դատաստանի, օրէնքների բառապաշարով, անհեթեթութիւն է եւ իմաստազուրկ, թերեւս նաեւ ոճրագործութիւն: Նշանակում է երկար ժամանակով նրանց հեռու պահել Եկեղեցուց: Պարտաւոր ենք զգացնել յաւիտենութիւնը, որ արդէն իսկ աւետարանում է ապրելու քաղցրութեան մէջ:

Գործի դնել սէրը որպէս աւետարանումի ու քարոզչութեան գերադասեալ վայր:

Զգացնել՝ որ մեղքը դա կեանքի հրաշքի մոռացութեան մատնումն է:

Կեանքի մեր մասը պարտաւոր ենք նուիրել ու ընծայել, որքան կարող ենք, այն բանին՝ որ միակ արժէքաւորն է, այն բանին՝ որ յաւիտենական է մարդու մէջ: Յաւիտենական կեանքի արհեստաւորներ ենք: Իսկ այն՝ ինչ տեւում է ընդմիշտ, միայն մէկ բան է. սէրը: Հաւատքը հասնելու է իր աւարտին, բայց սէրը լինելու է ընդմիշտ⁷:

Սա՛ է յաւիտենականութիւնն այստեղ եւ այժմ, երբ գալիս է մեր մէջ որպէս ակնաբուխ ջուր, որպէս կեանքի արիւն, որպէս աստուածային զօրութեան շունչ, որպէս աստուածային քաղցրութիւն:

Ամբաստանութեան մտախարութիւնը

Փարիսեցու եւ մաքսաւորի առակը մեզ ուսուցանում է, որ աղօթքը կեանքի ու մահուան արկածախնդրութիւն է: Աղօթքը ճակատամարտ է. եթէ աղօթողը փորձում է նուաճել ու տիրել Աստծուն, քաշել Նրան դէպի ինքը, կորցնում է Աստծուն եւ իր սեփական մարդկութիւնը: Մինչդեռ մարդն ինքն է, որ պէտք է իր անձը մատուցի մարդկանց ներխուժմանն ու Աստծոյ ներխուժմանը: «Գոփիդ կը կապի ու կը րանի ինչ՝ շփիտե՛ թէ ուր»⁸:

Այս դէպքում է միայն, որ իր կեանքը աղօթքից դուրս է գալիս բազմապատկուած:

Ի՞նչն է, որ ամէն բան կեղծ է դարձնում փարիսեցու աղօթքում:

Մարդն Աստծոյ առաջ որպէս մեղաւոր է ամբաստանում մի ուրիշ մարդու, որն իրեն ոչ մի չարիք չի արել:

Մաքսաւորը, մինչդեռ, եւ ոչ իսկ նկատում է փարիսեցու ներկայութիւնը եւ սեփական մեղքերի մասին է միայն մտածում:

⁷ Հմմտ. 1Կր 13, 8

⁸ Յվհ 21, 18

Փարիսեցիներն մեղաւորի պիտակ է բաժանում: Իսկ սա միայն Աստուած կարող է անել: Մենք երբեք չենք կարող որպէս մեղաւոր որակաւորել ուրիշներին: «Մեղաւոր» բառը յարմար է միմիայն մեր սեփական անձի համար: Այլապէս ինքներս մեզ դնում ենք Աստուծոյ տեղը, ինչպէս նախածնողները մարդկութեան պատմութեան սկզբում:

Բայց Աստուած Ինքն անգամ չի դատում. ընդունում է, սփոփում, տօն կազմակերպում:

Նրա որդիներէն մէկին մատնացոյց անելու փոխարէն, փարիսեցիներն մատնացոյց է անում մի յանցաւոր, իսկ իրեն՝ որպէս արդարացած: Նրա կարծիքով, ամբողջ աշխարհը բեմահարթակն է մի դատարանի, ուր փնտռում է մի յանցաւոր, մի համատարած չարիք: Այդ բեմահարթակի վրայ, չարիքը միշտ ուրիշներէ մօտ է: Քանի՛ քանի՛ մարդիկ են արբենում ուրիշներէ թերութիւններով: Քանի՛ քանի՛ներ են կարծում աւելի բարձր թուալ՝ ուրիշներին դէպի վար մղելով:

Յիսուս միայն մէկ տեսակի մարդկանց չի հանդուրժում. ամբաստանողներին, մեղադրողներին:

Յայտնութեան գրքում, սատանայի անունը Չարախօս է. «Նա՛ որ մեր Աստուծոյ առաջ օր ու գիշեր շարախօսում էր մեր դէմ»⁹: Սուրբ Հոգու անունն է Միթարիչ, դատապաշտպան:

Որտեղի՞ց է ծագում մեղադրելու այս մոլութիւնը, դատապարտելու այս կարիքը: Ծագում է վախից ու անապահովութիւնից: Ամբաստանողները վախենում են՝ թէ ամէն բան կը խորտակուի, որովհետեւ անապահով են հոգեմտաւոր աշխարհում, որովհետեւ իրենց ներսում զգում են մահը եւ ո՛չ թէ արեւը:

Փարիսեցիները տանջւում են, տագնապի ու անձկութեան մատնուած: Արդարամիտները միշտ տանջահար են:

Խոնարհութեան մտախարութիւնը

Սաղմոսներում սաղմոսերգուն շատ յաճախ է հռչակում իր անմեղութիւնը. «Իմ անմեղութիւնը վկայում է ինձ»¹⁰, «Որ գիշերս երթեմ շէն՝ «այնպէս էլ»¹¹:

Մենք Աստուծոյ առաջ շատ հազուադէպ ենք հաստատում մեր անմեղութիւնը: Արդարութեան այդ հաստատումները մեզ չեն հրապուրում, այլ անհանգստացնում են: Արժէքաւոր ցուցմունք է, բայց ի՞նչ բանի: Թերեւս սաղմոսերգունից աւելի՞ խոնարհ ենք:

Մենք գայթակղւում ենք, լսելով՝ որ մի մարդ հռչակում է իրեն արդար, առանց սակայն մենք իրենից աւելի խոնարհ լինելու: Մենք պատրաստ ենք մեզ մեղաւոր խոստովանելու, բայց յաճախ սա պարզապէս մի զարտուղի միջոց է՝ առաքինութիւն ու արժանիք հաստատելու: Կանոնաւոր վիճակում ենք, որովհետեւ մեզ մեղաւոր ենք հռչակում: Մենք մեր սրտում ծածուկ կերպով սնուցում ենք մի փարիսեցի, որ հաստատում է արժանիքներն այլեւս ո՛չ թէ ծոմապահութեան, տասանորդների ու խղճմտութեան, այլ՝ խոնարհութեան: Բայց Աստուծոն չենք արժանանում, այլ՝ ընդունում:

Հարկաւոր է աղօթել ճշմարտութեան դատարանի առաջ: Սաղմոսերգունները հռչակում են իրենց մեղաւոր է՝ արդար: Ըշմարտութեամբ ասել կարողանալու

⁹ Յտ 12, 10

¹⁰ Սղմ 7, 9

¹¹ Սղմ 17, 5

Համար «այս հարցում կամ գործում սխալուել եմ», հարկաւոր է ճշմարտութեամբ ասել կարողանալ «այս հարցում կամ գործում ճիշտ եմ վարուել»:

Սաղմոսների դասն է սա, եւ առաջնորդում է մեզ մինչեւ հեռուները, եթէ սովորեցնում է մեզ կշռադատութեամբ հայել մեր մէջ, դրական հայեացքով նրա՝ ով ունի բարին տեսնելու խոնարհութիւնը:

Խղճի իրական քննութիւնը բացայայտելն է մեզնում կեանքի բոլոր սերմերը՝ որ Արարչի կենսալի ձեռքը շարունակում է սերմանել, ամբողջ բարի ցորենը՝ որ Աստծոյ անխոնջ արեւը տանում է հասունացման մեզնում, քաղցրութեամբ ու տոկուն յարատեւութեամբ:

